

SOS Racisme
Nørre Allé 7,
2200 Kbh. N.
sos@sosracisme.dk
www.sosracisme.dk

København, d. 4. januar 2019

Høringsvar fra SOS Racisme - frist 4. januar 2019

Høring over udkast til lov om ændring af udlændingeloven og lov om fuldbyrdelse af straf mv.

(Skærpet kontrol med fremmedkrigere, orienteringspligt for udlændinge på tålt ophold, der ikke er pålagt opholdspligt, adgang uden retskendelse til bopælen under varetægtsfængsling og afsoning med fodlænke på et indkvarteringssted, præcisering af Udlændingestyrelsens kontrolpligt og nyaffattelse af bestemmelserne om opholds-, underretnings- og meldepligt).

Til Udlændingeministeriet

uim@uim.dk; cakr@uim.dk; hsl@uim.dk

SOS Racisme takker for at have fået sendt ovennævnte lovudkast i høring.

Vi har tidligere skarpt kritiseret opholdsbetingelser, leveforhold, straffe og strafskærper i den nyere danske lovgivning om udlændinge på "tålt ophold", udlændinge, der har afsonet en dom for kriminalitet, men ikke kan udsendes og asylansøgere, der har begået kriminalitet, som ikke kan udsendes, og afviste asylansøgere, der ikke kan udsendes. Nu er der så kommet en ny gruppe til af udlændinge, som er benævnt: "Fremmedkrigere".

Se vores tidligere høringssvar her, hvor en relevant Højesteretsdom er indføjet som bilag:

http://sosracisme.dk/userfiles/downloads/Pressemeddelelser_hoerings svar/Hoerings svar_SOS_mod_Racisme_vedr_strafskaerpelse.pdf

Danmark har flere gange skærpet forholdene for disse grupper af udlændinge for - med den ansvarlige ministers ord: "tålt ophold skal være så utåleligt som muligt" - og: "Danmark skylder dem intet".

Den første sætning udtrykker tankegangen bag tortur: man ønsker med vilje at påføre ofrene så meget lidelse og håbløshed, at de af sig selv rejser deres vej, går under jorden, eller samarbejder om hjemsendelse til deres land, hvis de har et. Den anden udtrykker, at Danmark kan være ligeglad med menneskerettighederne for disse personer, selv om menneskerettighederne gælder for alle. Nogle af de berørte udlændinge er statsløse, andre har statsborgerskab i et andet land. Fælles for dem er, at Danmark ikke har kunnet tilbagesende dem til et andet land, og at der ikke er en forventning om, at det vil kunne lade sig gøre snart.

Derfor foreslår vi, at afvikle ordningerne frem for at udbygge dem i endnu mere lidelsesfuld retning, fx ved at pålægge stort set alle i grupperne underretningspligt, opholdspligt og meldepligt, og ved indretning af et udrejsecenter på Lindholm og i Ringe.

Hvis man ikke ønsker, at tidligere kriminelle udlændinge, der har afsonet deres dom, og som ikke kan hjemsendes straks, skal skjule sig, skal man modsat det fremsatte lovforslag lade være med at give dem opholdspligt på et udrejsecenter! Det helt grundlæggende, der i så fald bør gælde er, at man tager vare på de kriminelle udlændinge, når de har afsonet deres dom, og behandler dem ordentligt og menneskeligt evt. med tilsyn fra Kriminalforsorgen, uden for centrene.

Når det gælder afviste asylansøgere, der har begået og afsonet kriminalitet, kan de efter endt afsoning af deres dom ligeledes behandles i frihed uden for centrene. Vi ved at en stor del af asylansøgere har

PTSD efter krig, tortur og flugt. Betingelserne i asylcentre og udrejsecentre med støj, en stor koncentration af mennesker med problemer og uro, og få livsmuligheder er stressende og ødelæggende for sårbare mennesker, der kan bukke under for deres følelser, og have svært ved at erkende virkeligheden bl.a. fordi de ikke forstår samfundet, ikke forstår dansk, og i mange tilfælde heller ikke engelsk. Personer med deciderede tegn på psykisk sygdom, fx. paranoid skizofreni, andre tilstande med paranoia, depression, PTSD, hjerneskade, ADHD eller misbrug bør behandles – såvel for deres egen skyld som for samfundets skyld, idet det kan nedsætte risikoen for kriminalitet, hvis de er velbehandlede og uden misbrug af stoffer og alkohol. Man bør foretage en stor indsats for at få dem i lønnet arbejde, således at de ikke fristes til berigelseskriminalitet for at overleve i Danmark.

Når det gælder mennesker på tålt ophold – som der kun er en mindre gruppe af – var der efter vores kendskab kun dårlige erfaringer med en enkelt, før gruppen fik opholdspligt på asylcentre og siden udvisningscentre. Det eksempel, vi kender, var den irakiske hærchef, som ifølge rygterne rejste til Irak, hvor han blev dræbt i krig. De allerfleste ville kunne indgå i frihed i det danske samfund indtil de en dag måske kunne stilles for en krigsforbryderdomstol, hvis dette var relevant, eller kunne gennemgå en anden retlig proces, hvis fx dødsstraf og tortur var afskaffet i deres hjemland, og de ikke ville blive myrdet eller umenneskeligt behandlet af andre, og hjemlandet ville tage imod dem. Det samme gælder fremmedkrigere fra krige, hvor Danmark er indblandet i krigen på modsat side, de sidste to grupper kunne PET eller FET eventuelt have tilsyn med.

Den åbne begrundelse for de skærper, der førte til at indføre en helt formålsløs underretningspligt og meget hyppige og lange sanktioner med fodlænke og fængsel ved brud på "pligterne" var ifølge ministeren og retsordføreren for Socialdemokratiet: "Vi skal vide, hvor vi har dem". Men på grund af netop de omstændigheder, man bød dem, valgte mange at gå under jorden, så regeringen og samfundet netop ikke vidste, hvor de var. Med mindre da, at de blev fundet et sted i landet, eller i et andet land og tilbagesendt til Danmark.

Udlændinge, der gik under jorden, og som ikke dukkede op inden, forsvandt efter et halvt år fra de danske statistikker over udlændinge i udsendelsesposition, og det var nok i virkeligheden regeringens og folketingsflertallets vigtigste hensigt med stramningerne. Problemet er, at uden lovligt ophold er der næsten ikke andre muligheder for at overleve i Danmark eller i udlandet, end kriminalitet, sort arbejde eller prostitution. Vi formoder, at folketingsflertallet bevidst har ønsket at eksportere sådanne problemstillinger til København eller til udlandet, hvor det kan være nemmere at leve skjult og illegalt.

Selv om regeringen og folketingsflertallet officielt ville gøre det så utåleligt som muligt, for at få folk til at samarbejde om frivillig hjemsendelse, er det meget få, der er gået med til frivillig tilbagesendelse. Og det på trods af, at der er afsat flere millioner kr. til tilbagesendelser og indført en noget-for-noget-politik for levering af dansk bistand: den betinges af, at modtagerlandet tager imod tvangshjemsendte formodede egne statsborgere.

Alligevel har Danmark indimellem igen måttet modtage tvangsudsendte udlændinge ledsaget af dansk politi, da hjemlandet ved grænsefremstillingen ikke ville tage imod dem, fx hvis den pågældende ikke var statsborger i landet, ikke havde papir på statsborgerskab, ikke talte sproget, eller ikke nogen sinde have opholdt sig i hjemlandet. En ung algerier døde i Danmark i 2017 som følge af et forsøg på en tvangshjemsendelse, efter at være blevet overmandet af politiet, før flyet lettede, den ventede undersøgelsesrapport herom har så vidt vi ved aldrig været offentliggjort.

Vi ved godt, at et af formålene med den førte og den foreslåede udvisningspolitik også officielt er at afskrække folk fra at søge asyl i Danmark. Et andet er at fremstå barsk og fjendtlig over for udlændinge – især kriminelle og asylansøgere – for at vinde stemmer ved kommende valg, eller som modydelse for DF's stemmer til Finanslovsaftalen.

Problemet er, hvor stor en del af vores medmenneskelighed, vi er villige til at miste ved konstant at øge strafudmålinger for ikke at overholde diverse meningsløse pligter, som reelt modvirker at "vi ved hvor vi har dem", og ved at stå fast på hårde fængselslignende vilkår til disse grupper, som vi ved medfører og forværrer psykiske lidelser.

Lige før borgerkrigen i Syrien tilbagesendte Danmark syriske kurdere til fængsel i Syrien, og én blev tortureret af den syriske efterretningstjeneste i Damaskus Lufthavn, men blev returneret med politiet til Danmark, da Syrien ikke ville tage imod ham. Kort før krigen i Sri Lanka endte med folkedrab på tamiler, der var fanget i en lomme på den nordlige del af Sri Lanka, tvangstilbagesendte Danmark tamiler til Sri Lanka; i et tilfælde endda efter at UNHCR i flere omgange havde interveneret for at forhindre tilbagesendelsen. Aktuelt tvangstilbagesender vi mennesker til Afghanistan og Somalia, selv om det udgør refolement.

Udlændingeministeren hævder, at Kærshovedgård, Sjælsmark og det kommende center på øen Lindholm ikke er fængsler, og at folk ikke er frihedsberøvede dér. Forholdene var dog bedre for de indsatte i det åbne fængsel, som siden blev til Kærshovedgård før, end efter fængslet blev omorganiseret til udrejsecentre for officielt ikke frihedsberøvede udlændinge. I en rapport fra en undersøgelse af udrejsecentre i 2017 foretaget for Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder af tidligere fængselsinspektør Bodil Philip og tidligere politidirektør Arne Stevns fandt disse, at et ophold på Kærshovedgård (Khg) måtte sidestilles med frihedsberøvelse:

"8.1 Vurderinger

1. At forholdene på institutionerne Vridsløselille, Ellebæk og Sjælsmark ikke giver anledning til bemærkninger.
2. At der er risiko for, at et ophold på Khg må sidestilles med frihedsberøvelse og dermed risiko for brud på EMRK art. 5.

I vurderingen lægges der vægt på:

- Khg's isolerede beliggenhed og manglende offentlige transportmuligheder. Det er kun de beboere der er på tålt ophold, der modtager et vederlag. Vederlaget er på 403 kr. hver 14. dag. En returbillet fra Bording til København koster 776 kr. med en rejsetid på 3½ time hver vej.

- at der er opholdspligt, der kontrolleres med en under strafansvar indført melde- og underretningspligt. Denne skærpelse gælder både for Khg og Sjælsmark, men vejer tungest på Khg, hvor gruppen med lange opholdstider sidder. - at hele området og enkelte afdelinger er indhegnet. Der benyttes elektronisk registrering ved åbning af døre med indberetning til US. Indhegningen er begrundet med beskyttelseshensyn, men benyttes også til kontrol.

- at opholdene er tidsbestemte og kan blive meget langvarige uden, at udlændingen har nogen indflydelse på opholdets varighed eller indtryk af, hvornår kravet om ophold ophører. Der er her lagt US vurdering af en manglende udrejsemulighed til grund.

- at kravet til opholds- og meldepligt er blevet skærpet ved at der er indført elektronisk registrering og strafferammen for brud er hævet til 1½ år.

3. At man finder det betænkeligt, at ophold på Khg er en administrativ beslutning og ikke en domstolsbeslutning. I vurderingen lægges der vægt på: - at afgørelsen om opholdspligt på Khg er en administrativ afgørelse, der ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Eneste mulighed for prøvelse er domstolsprøvelse er i hht grundlovens § 63, der vil kræve advokatbistand, hvad der kan være svært for beboeren at finansiere. Der vil således ikke være de retsgarantier i form af advokatbistand og domstolsprøvelse, som kræves ved anbringelse i hht udlændingelovens § 36, uagtet at opholdene kan blive særdeles lange.

4. At et ophold på Khg må anses for så belastende, at risiko for, at EMRK art. 3 vedr. umenneskelig eller vanærende behandling overskrides. DHK ser med særlig bekymring på den gruppe, der er anbragt på centret på tålt ophold samt dem, der ikke kan udrejse fordi ingen stat vil modtage dem. Uagtet at US aktuelt gennemgår alle sager på tålt ophold, må det formodes, at der også i fremtiden vil være udlændinge på centret, der uden 18 egen skyld ikke kan rejse. Højesteret (HR) har i to konkrete sager lagt en rettesnor for opholdets varighed for udlændinge på tålt ophold på ca. 3 år. HR har ikke taget stilling til kortere tider.

Dertil kommer, at US ikke har hjemmel til at betale underhold og sundhedsydelse for dem på tålt ophold, der ikke opholder sig på centret. Det vil i praksis betyde, at der vil være en gruppe, der ikke har mulighed for at få betalt disse udgifter på anden vis og derfor enten henvises til at tage ophold på centret eller på gaden. Vælges centret kan opholdet blive meget langt, hvis ikke der findes en løsning. DHK finder det kritisabelt, at tandlæge og lægebehandling alene gives efter NUS-princippet dvs når en sådan behandling skønnes nødvendig, uopsættelig og er smertelindrende. For beboere, der skal opholde sig længe på Khg skønnes en sådan behandling ikke tilstrækkelig. Set i lyset af ovenstående finder man det kritisabelt, at der ikke er relevant beskæftigelse, at dem på tålt ophold henvises til stuer på under 10 m², at beboerne ikke selv kan bestemme, hvad de skal spise og hvornår, at der ikke ydes almindelig tandlæge- og lægehjælp til den gruppe, der uden egen skyld ikke kan rejse, samt at der ikke findes den fornødne tryghed på stedet. Der er ingen tvivl om, at både Kriminalforsorgens og Røde Kors's medarbejdere gør et stort arbejde, men det er kritisabelt, at hverken fængselsbetjente eller institutionsmedarbejdere er relevant uddannet i forhold til opgaven, og et kursus på 5 dage vurderes på ingen måde at være tilstrækkelig til at løse opgaven. Dertil kommer at kurserne ikke holdes løbende, hvorfor der kan gå tid fra ansættelse til deltagelse i et kursus. Uddannelseskraft til institutionsmedarbejderne med alene 9 års skolegang og krav om at kunne tale og forstå dansk skønnes ikke tilstrækkelig til at varetage opgaven. DHK finder det betænkeligt, at der er stillet krav om at fængselsbetjentene skal rokere hver 1/2 år. Derved mistes megen erfaringsopsamling. Det er bekymrende, at det oplyses, at det ikke er muligt at motivere beboerne til at påtage sig arbejde, og at der ikke er muligt at udbetale løn eller vederlag herfor. Det er almindelig kendt at netop beskæftigelse er en vigtig faktor til at opretholde ro og orden på en institution.

Anbefalinger fra undersøgelsen:

1. at meddelelse af opholdspligt sker efter udlændingelovens § 36 med domstolsprøvelse og advokatbeskikkelse.
2. at domstolene tager stilling til om opholdspligten på udrejsecentret Kærshovedgård kan sidestilles med frihedsberøvelse, og dermed er et brud på EMRK art. 5.
3. at domstolene får forelagt en række sager om opholdspligt mhp indkredsning af, hvornår der foreligger konventionsstridig begrænsning af retten til bevægelsesfrihed jfr. tillægsprotokol 4 art. 2 til EMRK.
4. at ombudsmanden vurderer om forholdene på Udrejsecentret Kærshovedgård er et brud på EMRK art. 3 og FN's torturkonvention art. 16.
5. at afviste asylansøgere, der ikke kan udsendes og beboere på tålt ophold gives almindelig tandlæge og lægetilbud og ikke alene tilbud efter NUS-princippet. (Nødvendig, uopsættelig smertelindring)
6. at de ansvarlige myndigheder mere samlet gennemtænker, om det er nødvendigt at opretholde så belastende og begrænsende livsvilkår for alle grupper på Udrejsecentret Kærshovedgård, og herunder i særlig grad vurderer nødvendigheden af betingelserne for dem med tålt ophold, samt dem der ikke kan udsendes pga. at intet land vil modtage dem.
7. At bemandingen på Udrejsecentret Kærshovedgård gentænkes, herunder om der er behov for mere uddannelse, og at kravet om rocade af fængselsbetjente ophæves.
8. at der løbende udarbejdes statistik over trusler og vold mellem beboere og overfor personale."

Der er nu indgået en Finanslovsaftale 2019 mellem regeringen og DF med beslutning om en ultimativ form for belastende og nedværdigende behandling, nemlig opholdspligt på øen Lindholm. Lindholm har til nu været brugt som en veterinær forsøgsstation med sygdomsfremkaldende vira. Øen har et areal på 6-7 hektar og ligger isoleret i Stege Bugt, og der er kun adgang med skib eller færge. Med Finanslovsaftalen 2019 er der ligeledes aftalt en mangedobling af strafflængder for overtrædelser af de meningsløse pligter: opholdspligt, underretningspligt og meldepligt, dette kan måske få endnu flere til at gå under jorden.

Hvis det aktuelle forslag vedtages, vil der indføres en orienteringspligt for folk, der ikke er underlagt opholdspligt, eller hvor denne er blevet ophævet. Det vil være acceptabelt, hvis denne orienteringspligt kun skal anvendes ved skift af bopæl; men ikke hvis den skal anvendes hyppigt, som det ofte er tilfældet med meldepligten.

Udlændingeministeriet mener at kunne se bort fra Den Europæiske Menneskerettighedskonventions Protokol 4, artikel 2, stk. 1, som Danmark har ratificeret og som således er bindende ligesom de øvrige bestemmelser i EMRK. Det gør det ved at omdefinere status for mennesker på tålt ophold: de skal ikke længere kunne bo lovligt i Danmark! De er mistænkt for en alvorlig forbrydelse mod menneskeheden, også selv om de måske aldrig har begået en sådan og ikke er dømt for den. Og kun ved de færreste konflikter er der siden oprettet krigsforbryderdomstole, der er således ikke udsigt til, at flertallet af dem nogensinde vil komme for en domstol – endsize måske endda forlade Danmark! Hvordan kan de så forlade Danmark – andet end illegalt! Det virker uigennemtænkt for os!

EMRK Protokol 4, artikel 2 stk. 1: Enhver, der retmæssigt opholder sig på en stats territorium, har inden for dette territorium ret til bevægelsesfrihed og til frit at vælge sit opholdssted.

Mange af personerne i de grupper, som skal være på udrejsecentre, har netop ikke hverken ret eller mulighed for at udrejse. De har typisk intet pas, og typisk vil deres hjemland ikke eller nødtigt tage imod dem. De, som kan vende tilbage, men ikke vil samarbejde om tilbagesendelse til deres hjemland, vil typisk ikke tilbage, fordi de risikerer tortur, dødsstraf eller umenneskelig eller vanærende behandling i deres eget land, eventuelt fængselsstraf fordi de ulovligt har forladt landet, eller har befundet sig på modsat side af magthaverne i en borgerkrig eller nægtet at blive rekrutteret til en af krigens parter. Nogle er statsløse, for dem er det umuligt at vende tilbage til et andet land. Mange har ikke identitetspapirer og vil ikke kunne skaffe det, pga. borgerkrig i landet, eller fordi landet pga. krig ikke har en central registrering. Regeringen har stort set bestemt opholdsstedet for alle, der ikke samarbejder om deres udsendelse, til et hjemrejsecenter (Avnstrup) eller et udrejsecenter (Sjælsmark eller Kærshovedgård, og formentlig snart Lindholm og Ringe) – eller i tilfælde af mulighed for hurtig hjemsendelse: Ellebæk.

Danmark er med Lindholm åbenbart blevet inspireret af Nauru. Måske ser vi her kun begyndelsen på en umenneskelighed, som mere og mere kommer til at ligne den, der fandtes i kz-lejrene under 2. verdenskrig? Hvis folketingsflertallet helt har mistet respekten for menneskerettigheder, og ordet kun dukker op i statsministerens nytårstale, er der jo ingen ydre grænser for, hvor utåleligt og lidelsesfuldt et tålt ophold bliver, - eller et ophold, som ikke burde være en straf, men som bliver det på ubestemt tid, da det ikke vides om den pågældende nogensinde kan sendes til et andet land!

Vi tror at denne danske afskrækkende udlændingepolitik - fremfor at føre til, at myndighederne ved, hvor folk er, vil kunne få mange af de berørte til at gå i skjul i Danmark eller i udlandet. Det bekymrer, for dels er det utroligt psykisk belastende for folk at leve illegalt, dels har de ikke andre muligheder end sort arbejde og kriminalitet, med mindre andre kan forsørge dem. Særlig kriminalitet vil være uønsket for Danmark og de lande, som folk kan flygte til. Hvis danske politikere ønsker at skærme befolkningen mod kriminalitet, bør de gøre det modsatte af, hvad de aktuelt har aftalt at gøre!

Vi er nok så bekymrede for de personer, der ikke har haft kræfter til at flygte, fx. fordi de er blevet apatiske, depressive, paranoide eller angste af tilværelsen i de fængselslignende centre, som er gjort ekstra belastende for dem ved dårlige rammer og isolation; og idet de ikke har mulighed for arbejde, fritidssysler, eller uddannelse, og ikke har noget fremtidshåb. Vi frygter, at flere vil bukke under for håbløsheden og blive psykotiske, depressive og angste, miste færdigheder eller begå selvmord.

Vi håber desuden at de, der er blevet pålagt opholdspligt i Kærshovedgård, Sjælsmark og med tiden Lindholm og Ringe, vil blive tilkendt erstatning for uberettiget frihedsberøvelse!

For SOS Racisme

Anne Nielsen, Næstformand